No. 1203 Zaterdag 19 Januari 1907. 24ste Jaargang.

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire en Aruba per drie maanden fl. 2,— met vooruitbetaling.
Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—
Afzonderlijke nummers fl. 0.20,

BUREAUX VAN DIT BLAD
REDACTIE: Waterkant, Otrabanda, No. 223
ADMINISTRATIE: Plein Concordia, No. 129, Pietermaai

E Courant aki ta sali toer dia Sabra.
Su prijs di abonnement ta fl. 2,— pa tres luna pagá padilanti.
Pa lugarnan foi Curaçao, Bonaire i Aruba fl. 10,— pa anja.
Un number sol fl. 0,20.

Curaçao 18 Januari.

De Kerkvervolging in Frankrijk.

III.

Door den H. Stoel is aan de mogendheden een protest–nota gezonden tegen de schennis van het archief der voormalige nuntiatuur; in het protest wordt gewezen op het ongehoorde van dergelijke praktijken, die tot dusver bij beschaafde naties zonder voorbeeld waren, daar men zelfs wanneer de diplomatieke betrekkingen tusschen twee landen afgebroken waren, den H. Stoel bleef eerbiedigen en evenens de archieven van de buitenlandsche vertegenwoordigers. De H. Stoel protesteert eveneens tegen de schennis van het onbetwistbare recht van den Paus-souverein — onafscheidelijk verbonden aan zijn verheven ambt — om zich rechtstreeks of door bepaalde tusschenpersonen in verbinding te stellen met zijn onmiddelijke onderdanen, de Katholieken, bisschoppen zoowel als geloovigen. In hetgeen de Fransche regeering heeft beweerd, ten einde de wettigheid van haar daden goed te praten, ligt zelfs geen schijn van waarheid. De inbeslagneming van de lijst der nuntiatuur–documenten van Mgr. Clari en Mgr. Lorenzelli, alsmede van den sleutel van het cijferschrift, waardoor de Fransche Regeering in staat is de op het telegraafbureau bewaarde copieën te ontcijferen en aldus van de volledige telegraphische correspondentie tusschen den H. Stoel en Mgr. Lorenzelli kennis te nemen, is een zware beleediging niet alleen voor den H. Stoel, doch jegens alle beschaafde mogendheden, voor wie het van het grootste gewicht is, dat haar diplomatieke geheimen geëerbiedigd worden.

Behalve dit document, is door de vertegenwoordigers van den H. Stoel bovendien een circulaire ontvangen, waarin de redenen worden aangegeven voor de houding, door den H. Stoel aangenomen tegenover de Fransche regeering, in zake de toepassing der wet van 1905.

Het nieuwe wetsontwerp van de Fransche regeering, Zaterdag 22 Dec. ll. goedgekeurd, is gegrond op dezelfde beginselen als de vroegere handelingen van het Kabinet-Clemenceau, n. l. op een zoo groot mogelijke verdrukking van de Kerk onder den schijn van groote vrijzinnigheid. De wet maakt den toestand waarin de Kerk verkeert, inderdaad zeer veel ernstiger. Zoo b. v. wat betreft de onverwijlde overdracht van kerkelijke eigendommen en de onmiddelijke intrekking van uitkeeringen aan priesters, die de wet niet aanvaard hebben.

Van den anderen kant, zoo wordt verder betoogd, schijnt het Kabinet, inziende dat de openbare meening ontevreden was over de zeer onaangename positie, waarin Briands' aanschrijving de dienstdoende priesters had gebracht, eenige wijzigingen in het nieuwe wetsontwerp te hebben aangebracht, wijzigingen, welke intusschen de wet niet beter maken. De wet is nu gegrond op een beginsel, dat de inrichting en uitoefening van den eeredienst mogelijk maakt volgens de scheidingswet van 1905, of de wetten op vereenigingen en vergaderingen van 1881 en 1901. Men heeft begrepen, dat de Scheidingswet voor de Kerk onaanneemelijk was, terwijl in de aanschrijving van Briand verklaard werd, dat de twee andere wetten geen betrekking hadden op den eeredienst, doch op openbare vergaderingen en op vereenigingen.

De Scheidingswet, de aanschrijving van Briand en de nieuwe wet zijn slechts drie vormen van dezelfde gedachte, hierop neerkomende, dat men de Kerk in een toestand van slavernij wil brengen en haar dwang wil aandoen, daarbij de bewering volhoudende, dat de Regeering alles doet wat in haar macht is, om de zaak tot een goed einde te brengen, doch dat zij zich daartoe tevergeefs inspant, omdat haar bedoelingen door de onverzoenlijkheid en de halsstarrigheid van den pauselijken stoel verijdeld worden. De waarheid is — zegt de nota — dat de pauselijke stoel zijn houding niet zal wijzigen, voordat een wet word ingediend, waarbij de wezenlijke rechten van de Kerk erkend worden, te beginnen met de katholieke hierarchie, welke van de inrichting der Kerk de Goddelijke grondslag is.

Door aan de Fransche geestelijkheid de bekende instructies te geven, heeft de H. Stoel niets anders vervuld dan zijn plicht. Indien de Regeering jegens de Kerk bezield geweest ware met rechtvaardiger gevoelens en voor haar eèn toestand hadde geschapen, welke de wezenlijke rechten der Kerk niet krenkte, dan zou de H. Stoel — ook zonder nog het beginsel der scheiding te aanvaarden — zich zulk een toestand hebben laten welgevallen, evenals hij dit reeds gedaan heeft in andere landen.

Als illustratie bij hetgeen de pauselijke nota hier verklaart zouden we kunnen wijzen op de Vereenigde Staten van Amerika, en op Braziliö, waar nog onlangs de volledige scheiding van Kerk en staat tot stand kwam. Ja, wij zouden zelfs terug durven gaan tot de Pruisische scheidingswet van 20 Juni 1875, waarop men verkeerdelijk zich zoo dikwijls beroept, welke wet ondanks hare ongunstige bepalingen voor deKerk, door wijlen Pius IX „geduld" werd, ten einde grooter kwaad te voorkomen. Zeker, ook die wet was een wet van vervolging, doch, hoewel willekeurig en wederrechtelijk de macht der bisschoppen beperkende, miskende zij toch de hiërarchie niet in haar wezen. In die wet werd het kerkelijke gezag met verschillende— maar steeds duidelijke — benamingen nadrukkelijk aangeduid: nu eens [in de artikelen, 14, 15, 53 en 58] als „bisschoppelijk gezag," dan weer (artt. 32, 37, 38, 42 en 43 als „diocesaan gezag," een andermaal (artt. 48, 49 en 51) met den naam van „kerkelijk gezag" of (art. 47) met den naam van „kerkelijke overheden." Waar geschiedt zulks in de wet van 1905? Nergens. De wet van 1875 was geheeten: „Wet op het beheer van de goederen der katholieke parochiën." Zij raakte dus alléén het beheer der wereldlijke goederen. Wat dit laatste betreft, heeft de Kerk tegen concessies nooit of nimmer opgezien. Zij heeft dit bewezen ten tijde van het Concordaat, zij heeft het bewezen bij de invoering der wet op de goederen der kerkfabrieken. De Duitsche wet van 1875 is daarvan een derde voorbeeld. Maar, nog eens, die wet heeft met de Fransche niets gemeen. In Duitschland stond de Kerk niet tegenover een godsdienstlooze regeering, tegenover een staat, die — naar Briand openlijk heeft verklaard — „areligieux" is, maar tegenover een regeering, die luide belijdenis aflegde van haar Christendom. In Duitschland is de Kerk niet van den Staat gescheiden; de eerste bezit haar wettig erkende eigendommen; de bisschoppen en priesters worden door de Regeering bezoldigd, terwijl al wat den eeredienst betreft van het domein der Duitsche cultueele vereenigingen formeel is uitgesloten en de onafhankelijkheid der priesters alsmede het gezag der bisschoppen erkend worden.

In deze laatste drie punten ligt het essentieel onderscheid tusschen de beide wetten, en de reden waarom die van 1875 „geduld kon worden," maar die van 1905 door de Kerk moest worden verworpen. De katholieke Kerk in Frankrijk heeft niet te strijden tegen een staatkundige partij, die met de haar gedane concessies eerlijk rekening zou houden, wanneer het haar toescheen dat de Kerk haar voor het bereiken harer staatkundige bedoelingen geen gevaar of geen belemmering meer was; neen, zij staat tegenover een sekte, de sekte der vrijmetselarij en haar nasleep van veelsoortige ongodisten, die de Kerk vervolgen met blinden haat en het aanleggen op haar vernietiging. Clemenceau zelf heeft in den Senaat art. VII een „revanche"-artikel genoemd, Pelletan wenschte zich en zijn geestverwanten met de aanneming daarvan als correctief op artikel IV geluk en de „Aurore" erkende onlangs dat de „cultueele vereenigingen", bedoeld door de Scheidingswet van 1905, met de constitutie der Kerk in strijd zijn.

Een nieuw bewijs, dat de Fransche Regeering steeds voorgaat met valsche dubbelhartigheid, zien wij in de samenstelling van het nieuw ontwerp.

Het gevaarlijke karakter van het ontwerp is gelegen in de omstandigheid, dat het niet berust op de wet van 1901, doch is samengesteld *uit sommige artikelen van die wet*, gecombineerd met de wet van 1905 en wel uit die artikelen, welke voor het ontwerp noodlottig zijn. Zoo behoudt Briand in zijn ontwerp de artikelen der wet van 1901, welke hem de macht geven de vereenigingen, welker bestuurszetel in het buitenland gevestigd is, naar willekeur te ontbinden en het voor de Katholieken zoo goed als volslagen onmogelijk maakt eigenaars te worden van onroerende goederen. Terwijl hij heeft weggelaten de artikelen 10 en 11, waarvan het eerste het „algemeen nut" der vereenigingen van Katholieken zou erkennen en het laatste hun de wettelijke bevoegdheid zou geven om giften en legaten te ontvangen. Doch, afgezien hiervan, reeds art. 1 en 2 hebben een zeer dubbelzinnig en gevaarlijk karakter. Artikel 1 toch bepaalt, dat, onafhankelijk van de „vereenigingen voor den eeredienst" der wet van 1905, de openbare uitoefening van den eeredienst *kan* verzekerd worden, zoowel door middel van vereenigingen, geregeld bij de wet van 1901, als door middel van openbare vergaderingen; terwijl artikel 2 verklaart dat, bij gebreke van „vereenigingen voor den eeredienst", de gebouwen en de voorwerpen, in gebruik bij den eeredienst, tot beschikking der geloovigen en der bedienaren van den eeredienst zullen blijven *tot aan hun wettelijke eigendomoverdracht. Deze overdracht zal dus zeker plaats hebben,* maar voorloopig zal, krachtens paragraaf 2 van het genoemde artikel 2: „het kosteloos genot (van die gebouwen en voorwerpen) kunnen worden veroorloofd, hetzij aan vereenigingen volgens de wet van 1901, hetzij aan de bedienaren van den eeredienst, genoemd in de voorgeschreven aangifte. Let wel: het genot *zal kunnen veroorloofd worden*; er staat niet: *zal worden veroorloofd*. Er wordt op dit punt dus vrijheid van handelen gelaten aan den prefect of aan den burgemeester, naar gelang op de hierboven genoemde kerkgoederen aanspraak gemaakt wordt door den Staat, de departementen, ofwel de gemeenten.

ONZE BEGROOTING IN DE TWEEDE KAMER.

Beraadslaging over onderart. 27, luidende: „Uitgaven in het belang van cultures, van de bijenteelt en van de waterverschaffing in de kolonie, f58000."

De heer van Vuuren: Een tweede gebied waarop vooral de Gouverneur van zijn ijver heeft doen blijken, is dat van den landbouw. Veel waardeering heeft hij in dat opzicht ook niet altijd gevonden. Erg verwonderen behoeft ons dat niet, waar, zooals ik in het begin van den middag zeide, hij, den landbouw vooropstellende, den schijn aannam, alsof deze het troetelkind zou worden en de handel daaronder moest lijden.

De maatregelen, die in het begin zijn genomen, zijn bovendien niet bijzonder gelukkig geweest. Men heeft getracht de toppen der heuvels te beplanten, maar van die bosschen is niets terechtgekomen; men heeft langs de wegen boomen geplaatst, en ook die maatregel heeft geen gunstige resultaten opgeleverd. Met de proefvelden is het niet beter gegaan. Ik heb hier eenige photo's er van. Er is er een bij van Seinpost, welke genomen is na drie jaren arbeid en daarop vindt men niets anders dan enkele dammen; verder is er in die drie jaren niets verkregen.

Verder heb ik een photo van een proefveld, waarop vijf jaren is gearbeid. Dat veld is van twee kanten gephotographeerd. Men moet zich hierbij echter niet vergissen, want die cactusboomen zijn geen producten van het proefveld. Dat zijn alleen die mahonieboompjes, die eerst aan den weg stonden, en die men toen door een omrastering er van afgescheiden heeft.

Zoo men om deze redenen met de denkbeelden van den Gouverneur niet altijd van instemming heeft doen blijken, er staat tegenover, dat hij bij den aanleg van dammen wél steun heeft gevonden, ook bij den Kolonialen Raad.

Maar wat er van zij, waar hier twee stroomingen bestaan, een van optimisten, die meenen, dat het nog wel eens geprobeerd kan worden, en een van pessimisten, die zeggen dat er toch niets van komt, kies ik uit beginsel de zijde van de optimisten, en wil ik gaarne medewerken met den Gouverneur ten aanzien van de belangen van den landbouw, mits hij niet eenzijdig is en niet alleen rekening houdt met hetgeen in Holland gebeurt, maar met de landbouwtoestanden op Curaçao. En nu wil ik, wat die eenzijdigheid betreft, niet verheelen, dat ik bij den Gouverneur voor de hoedenvlechterij niet de belangstelling waarneem welke zij verdient. Het is een feit, dat deze jonge industrie, dank particulieren, in den laatsten tijd een kolossalen omvang heeft verkregen. Het initiatief is genomen door de Curaçaosche maatschappij van landbouw, aan welke men geen hulde genoeg kan brengen, maar die daarbij krachtig is gesteund, zooals in het verslag der maatschappij is aangeteekend, door monseigneur van Baars en den heer J. C. Wahlen. Welnu, het succes van die poging is werkelijk groot. In het Koloniaal Verslag lezen wij, dat, waar in het afgeloopen jaar de prijs van de gewone Curaçaosche stroohoeden f 4 per dozijn bedroeg, de prijs van de hoeden, waarvan de vervaardiging op den vlechtcursus is geleerd, is geweest f 3 á f 6 per stuk, dat is f 36 á f 72 per dozijn. Ook blijkt, dat dit vak een grooten omvang heeft, genomen wat het aantal personen betreft die er een bestaan in vinden. Op Curaçao werken in de hoedenindustrie volgens bijlage C 3728 personen, en in het landbouwbedrijf maar 2810. Slaat men den staat van uitvoer op, welke men vindt op bijlage U, dan blijkt dat werden uitgevoerd in 1903 16704 dozijn hoeden ter waarde van f 33408; in 1904 46593 dozijn hoeden ter waarde van f139779 en in 1905 89388 dozijn hoeden ter waarde van f 835205. Ik heb het niet in percenten uitgerekend, maar globaal komt het er op neer, dat de uitvoer vervijfvoudigd en de waarde er van vertienvoudigd is. Wanneer zich in een noodlijdende kolonie als Curaçao een industrie ontwikkelt als deze, is het, dunkt mij, wel de moeite waard daaraan van Regeeringswege aandacht te schenken. Als ik nu opsla bijlage T 1, het verslag van de Curaçaosche maatschappij tot bevordering van den landbouw, dan lees ik daar:

„Van den beginne af interesseerde de Gouverneur der kolonie zich ten zeerste voor

deze door ondergeteekenden op touw gezette nieuwe onderneming. Z.H,E.Gestr. heeft zich steeds op de hoogte doen houden van de gevoerde correspondentie en ondersteunde ondergeteekenden voortdurend met raad en daad. Een extra krediet — hier komt het feit — van f 200 werd het bestuur verstrekt voor den aankoop van *goed* vlechtstroo ter verstrekking aan de vlechters."

Nu zijn later f 1000 meer gegeven voor subsidie aan de Curaçaosche maatschappij, speciaal ten behoeve van de hoedenvlechterij; maar die post is er op gebracht door den *K*olonialen Raad, tegen het gevoelen van den vertegenwoordiger van den Gouverneur. Het wil mij voorkomen, dat, waar deze kleine industrie tot zoo grooten bloei is gekomen, men haar wel wat van de belangstelling kon geven, die aan den landbouw wordt geschonken.

In het Voorloopig Verslag is gevraagd, dat de Regeering een krediet zou geven om een paar bekwame hoedenvlechtsters te doen overkomen om een cursus te geven in het vervaardigen van echte Panamahoeden. De Regeering heeft geantwoord, dat reeds een cursus tot zoodanige opleiding bestaat. Ja, zelfs twee: een in het gebouw, door het vicariaat gratis ter beschikking gesteld, en een kort geleden opgericht in een gebouw op Pietermaai, dat voor f 15 's maands is gehuurd. Maar dat zijn allen Curaçaosche vlechtsters en voor een deel leerlingen uit die cursussen zelf voortgekomen.

De bedoeling van de vraag was dan ook een andere. Zij klopt met de vraag, gedaan in de algemeene vergadering van de Curaçaosche maatschappij, waar er op is aangedrongen, een of twee bekwame hoedenvlechtsters uit Suaza, het klassieke land der Panamahoeden in Columbia, te doen komen. Beter nog zou zijn dat de Curaçaosche maatschappij van landbouw een krediet werd gegeven om een der zake kundig lid zelf naar die streken te laten gaan om een onderzoek in te stellen naar de werkwijze, het materiaal, enz. en van daar dan een paar bekwame vlechtsters mede te brengen om de Curaçaosche bevolking verder te bekwamen.

Maar dan is men er nog niet. Op het oogenblik doet zich de omstandigheid voor, dat het stroo, waarvan de hoeden worden gemaakt, afkomstig is van een palm, welke alleen groeit in Venezuela en Columbia. Men is dus in dit opzicht van die landen afhankelijk. Nu behoef ik Zijn Excellentie niet te zeggen, hoe gevaarlijk het is, dat bij de minste moeilijkheid tusschen die twee Republieken en onze Regeering niet alleen de handel ten onder gaat, maar ook deze industrie met ondergang wordt bedreigd en zij, die daarbij een bestaan vinden, in slechter conditie zullen komen dan zij ooit zijn geweest. Nu schijnt het, dat die palm ook kan groeien op de bovenwindsche eilanden,—op Saba moet hij al groeien — en stellig op Suriname. Ik zou er dus op willen aandringen, dat pogingen worden aangewend om de aankweeking er van in onze kolonien te steunen. Iets is reeds in die richting gedaan. Ik lees in het Verslag, waarop ik daar straks wees:

„Jammer is het, dat het materiaal voor het vlechtwerk, afkomstig van den Ipi-apa palm tot nog toe niet direct uit deze kolonie kan worden verkregen. De voorzitter der maatschappij hoopt echter door tusschenkomst van kennissen in Colombia of van den directeur van den Hope Garden te Jamaica, binnenkort in 't bezit te zullen worden gesteld van plantjes van den Ipiápa palm, met welke plantjes zal worden getracht eene proef te nemen op de Bovenwindsche Eilanden, in den cultuurtuin te Suriname en in sommige „hofjes" alhier,"

Is dit voldoende? Moet men het nu werkelijk laten afhangen van de min of meer gelukkige omstandigheid, dat de president van een particuliere maatschappij enkele relaties in Columbia heeft en dat deze wel hoopt, dat die hem aan de gewenschte plantjes zal helpen? Is dat nu geen zaak voor de Regeering om zich voor te spannen en ook haar vertegenwoordigers en de consuls het te laten doen? Ik hoop dan ook, dat in dit opzicht mijn aandrang niet zonder resultaat zal zijn.

Behalve aan deze kleine industrie hoop ik dat men ook zijn aandacht aan andere wil gaan schenken, waartoe ik de kennismaking aanbeveel met het artikel over de Curaçaosche begrooting van den heer Hamelberg in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van Vrijdag 5 October, waarin de schrijver betoogt, dat voor de leerindustrie, voor de sigarenindustrie en de kantfabricage een toekomst in Curaçao is.

Een tweede stiefkind is, dunkt mij, nog altijd de sisal. Men heeft in Curaçao groote verwachtingen van die sisal. Ik herinner slechts aan het artikel van den heer Gravenhorst in het bekende Curaçaonommer van *Neerlandia*. Wat doet men nu voor de sisal? De Curaçaosche Maatschappij van Landbouw heeft er op aangedrongen bij het Gouvernement om kosteloos een aantal planten te mogen ontvangen voor de planters en op meerjarig krediet, omdat de sisal pas vrucht draagt na 4 tot 7 jaar, zooals blijkt uit het rapport van prof. Went, dat aan de heeren bekend is.

En wat is het antwoord der Regeering geweest? „Op dit schrijven werd door den inspecteur van den landbouw in afwijzenden zin geadviseerd, terwijl eveneens het gouvernement niet meende over te gaan tot het verleenen van een meerjarig krediet aan die planters, welke in de gelegenheid werden gesteld plantjes van gouvernementswege te betrekken, doch wien onmiddellijke betaling, met het oog op het geringe bedrijfskapitaal van den Curaçaoschen planter in het algemeen en op de verschillende onkosten, welke voor den aanleg van een sisal–aanplant van eenige beteekenis benoodigd zijn, minder goed voegde. Kon het Koloniaal Bestuur op beide verzoeken niet ingaan, toch was het der maatschappij in zooverre ter wille dat het den prijs van gouvernementswege te leveren plantjes op 75 ct. per 100 stuks stelde en de levering opdroeg aan den cultuurtuin te Suriname. Van deze gelegenheid heeft het bestuur gretig gebruik gemaakt, al kon het niet direct over zooveel plantjes beschikken als het wel wenschelijk had geacht. Voorloopig werden 20 000 plantjes ontvangen en onder eenige heeren op Curaçao en Bonaire, pro rata naar ze hadden aangevraagd, verdeeld, terwijl ettelijke werden geplaatst op het proefveld der maatschappij. Leken deze plantjes eerst zeer klein, dank zij de zorgvuldige verpleging zijn ze bijna alle in 't leven gebleven en groeien zij thans goed. Aanvankelijk uitgeplant op een plantbed werden ze later op de grootere afstanden op het proefveld uitgezet. Alzoo is hier de stoot gegeven aan een cultuur van welker verdere uitbreiding ondergeteekende goede verwachtingen koesteren."

Dus het kwam hierop neer, dat men 20 000 plantjes deed komen en, waar die gratis gevraagd werden, daarvoor 75 cts. de 100 stuks vroeg, of f 150.

In den laatsten tijd is er nu een verzoek door de Residentiebank tot de Regeering gericht om subsidie voor een groote sisal-onderneming. Er is verder een consortium gevormd, waarvan leden zijn de heeren Chapman, Maal, uit Curaçao, en Holmes, een Amerikaan, dat gronden heeft aangevraagd om de sisalcultuur in het groot te ondernemen.

Ik wensch aan deze belanghebbenden meer succes dan de Curaçaosche Maatschappij van Landbouw heeft gehad.

Ik zou echter bij de Regeering vooral willen aandringen om ook de kleine aanplantingen van sisal te ondersteunen. Ik wijs daartoe op een artikel in de *Amigoe* van 21 Juni, geteekend P. A. Euwens, welke schrijver lange jaren heeft gewoond op Rincon en de Rinconsche methode van sisalaanplant kent en aanbeveelt.

Voor de katoen nu wordt de hulp verleend die te vergeefs voor de sisal gevraagd wordt. In het Voorloopig Verslag lees ik, dat in 1905 op St. Martin op de gebruikelijke voorwaarden aan een planter een landbouwkrediet van f 1000 werd verstrekt, terwijl verder door het bestuur voor ongeveer f 100 aan katoenzaad kosteloos werd uitgedeeld. Ik verheug mij daarin zeer, omdat werkelijk gebleken is, dat op St. Martin de katoencultuur een zeer goede toekomst te gemoet gaat. In een circulaire van de Vereeniging ter bevordering van de katoencultuur in de Nederlandsche koloniën kan men lezen, dat twee monsters sea-islandkatoen van bedoelde planten, mooier gebleken waren dan de sea-island-katoen der Vereenigde Staten.

Ik wensch alleen een vraag tot den Minister te richten omtrent een bericht dat in de Curaçaosche bladen heeft gestaan. Ik neem de verantwoording van beweringen in de courant natuurlijk niet op mij. De heer van Kol schijnt dit vreemd te vinden in verband met mijn vroeger beroep, maar hij zal goed doen mijn voorbeeld te volgen, en ik raad hem aan met beweringen die hem bereiken eveneens te doen als ik. Ik voor mij meen althans niets te kort te doen aan den stand waartoe ik de eer had te behooren, wanneer ik niet al haar beweringen tot de mijne maak, maar wel een onderzoek vraag naar de juistheid er van.

In die bladen kan men dan lezen, dat het geld door den planter wordt gebruikt voor aanplantingen op Fransch St. Martin, waar de Fransche werklieden worden gebruikt en dat hetzelde geschiedt met aanplantingen op het nabijgelegen Britsche Antigua.

Ik zou, in het belang van de zaak, wel aan den Minister willen vragen eens te onderzoeken, wat er hiervan waar is. Wanneer het niet juist is, is het van belang het tegen te spreken; wanneer het wel waar is, dan is het in het belang van de zaak om er een einde aan te maken. In de *Amigoe di Curaçao* van 6 October komt verder een stuk voor van G., die te St. Martin woonachtig is

Deze deelt mede, dat op St. Martin, op aanplantingen met steun van den Staat gedreven, in hooge mate de gedwongen winkelnering bestaat, en de arbeiders hebben geweigerd te werken, omdat hun loon werd uitbetaald in brood, terwijl dat brood niet het gewicht had. In een ander geval zou den werklieden de eisch zijn gesteld dat zij hun loon zullen ontvangen in vleesch, brood en melk. Zij wilden hun loon in den gewonen vorm, omdat zij van die artikelen geen zoo ruim gebruik maken. Het schijnt, dat, waar zij daarom weigerden op die wijze het loon te ontvangen, men er niet voor is teruggedeinsd om werklieden te doen komen uit Guadeloupe. Deze proef is echter mislukt. Ik weet niet, wat van dit alles waar is, maar ik weet dat het niet aangaat, waar men op St. Martin aanplantingen heeft, gedreven met ondersteuning en geld van den Staat, er daar een gedwongen winkelnering bestaat en men, waar er op Curaçao arbeidskrachten te veel zijn, werklieden van elders laat komen.

Wanneer de Minister deze courant aan het lezen is verwijs ik hem nog naar een artikel in hetzelfde nummer van Jean Paul, iemand die geestig schrijft, maar het wel een weinig bij mij heeft verdorven doordat hij het denkbeeld van een verkoop van St. Eustatius niet geheel verwerpt. Hij heeft echter veel gedaan ter bevordering van den katoenaanplant op St. Eutatius en waar hij daar acht jaar woonde, verdient zeker zijn verzekering alle aandacht, dat men met behulp van wat graszaad en prikkeldraad op St. Eustatius prachtige weiden kan scheppen geschikt voor een veeteelt, die tot veeuitvoer kan leiden.

Ik zal het hierbij laten, doch niet omdat ik andere culturen niet even belangrijk acht. Ik meen in tegendeel, dat wij niet alles op een kaart moeten zetten, maar moeten trachten alle kleine industrieën en alle culturen tot ontwikkeling te brengen die op Curaçao hoop op levensvatbaarheid geven. Zoo andere belangen niet worden verwaarloosd en niet eenzijdig wordt te werk gegaan, wil ik van ganscher harte steunen al wat in die richting wordt gedaan. De heer van Kol ziet dus, dat ik wel iets gevoel voor het algemeen en oeconomisch belang van Curaçao.

Ingezonden Stukken.

Eenige Aanmerkingen

op het Verslag van den Landbouw over het jaar 1905 voorkomende in de „Amigoe di Curaçao" van den 17n. Aug. 1906, in zooverre het de Pita-onderneming op „Wel Bedacht" betreft.

Eerst begin Oct. ll. kregen wij het Verslag te lezen, sinds hebben velerlei omstandigheden ons verhinderd het in beschouwing te nemen.

Gave het stuk alleen blijk van oppervlakkigheid, wij hadden er in berust, maar daar het eenigen blaam op den ondernemer werpt, is berusting ons onmogelijk.

Wat zegt alzoo het verslag?

„Proef met aanplant van agaveachtige planten op „Welbedacht."

„Deze aanplanting is tot nu toe grootendeels bekostigd door het Gouv. met eene jaarlijksche subsidie."

Onwaar. Het verslag loopt over het jaar 1905 en werd opgemaakt in 1906, en van begin 1905 werd den ondernemer geen voorschot meer verstrekt; ook *subsidie* is niet waar; den ondernemer werd tot en met 1904 een *renteloos voorschot* gedaan.

„De proefnemer heeft echter het grootste gedeelte van het terrein niet met de *echte* Sisal-agave beplant maar met Fourcroya's, die deels uit Curaçao zelf, deels uit Venezuela afkomstig zijn en verschillende varieeiten vertoonen, slechts op een klein gedeelte is in het voorlaatste jaar de echte *sisal* aangeplant."

Wie bovenstaande leest, zal den indruk krijgen, dat de ondernemer aan zijne verplichting niet heeft voldaan, wat bezijden de waarheid is, want de ondernemer heeft zich verbonden om *Pita* te verbouwen en hieraan heeft hij ten volle voldaan. Nadat het terrein met Pita beplant was en verandering in het contract werd gebracht, werd in stede van „Pita" „verschillende agaveachtige planten" gesteld, om rede dat Prof. Went het gewas niet wist te determineeren; dat de verslaggever de aanplant beschouwt als bestaande uit verschillende varieteiten komt dat hij weinig kennis heeft van het gewas; een zelfde moeder plant zal plantjes met smalle, breede en gewapende bladeren leveren; wat ook wel afhangt van den bodem, veelal laat het verschil zich eerst zien, als de plant tot eenigen wasdom is geraakt, wat een aanplant ten allen deele op één hand ondenkbaar maakt.

Van een moeder, die onder hare telgen, bruinen, blonden en albinos telt, zal men zeggen, dat zij verschillende rassen heeft voorgebracht?

„Bovendien is het rijpe blad niet afgeoogst, zoodoende was de schade door een storm kort geleden toegebracht, zeer belangrijk."

Van belangrijke schade te gewagen, waar die zich tot eenige guldens bepaalt, en welke te voorkomen men zich meer dan het tienvoudige aan kosten zou hebben moeten getroosten, gelooven wij, dat niet tegen geleerdheid pleit, maar wel tegen het gezond verstand.

Wat de storm betreft, weten wij wel, dat het verleden jaar op vele plaatsen duchtig heeft gespookt, maar de vlaagjes, die hier hebben gewaaid tot een storm uit te breiden, kan Noto een hoogen borst doen opzetten, maar Borreas zal er bepaald medelijdend om smalen.

„De verschillende soorten en variteiten zijn sedert willekeurig door elkaar geplant."

Heusch, om zulks te kunnen beweren, moest schrijver bij zijne in oogenschouwneming, zich van een prisma cf caleidoscoop hebben bediend. Op „Wel Bedacht" zijn alleen Pita geplant en eenige honderden sisal op verzoek van het Bestuur.

„De echte sisal schijnt minder bestand tegen de droogte dan de Fourcroya, want waar deze...... in leven zijn gebleven onder zeer ongunstige omstandigheden, ja zelfs iets opgegroeid, waren nagenoeg alle sisalplanten gestorven." — „Of grootere sisalplanten beter tegen het klimaat bestand zijn, zal nog moeten blijken." — „Wat betreft het verschil in kwaliteit van de Fourcroya en de sisal–vezel is het zeer juist, dat de sisalvezel zooveel meer opbrengt, dat ook aan de aanplant van de sisalagave wat meer geld mag besteed worden dan aan die van de Fourcroya."

Tot nog toe heeft de ondervinding geleerd, dat sisal hier niet goed tiert, haar levensduur is van 12 tot 15 jaar, de Pita daarentegen gedijt best, en het is gebleken, dat planten, tijdens Gouverneur Baron van Raders gestoken, wel dertig jaren productief waren gebleven, volgens sommigen nog langer, weshalve de plant in het Engelsch „century plant" wordt genaamd, alzoo gelooven wij dat zelfs als het mocht blijken, dat grootere planten zich tegen ons klimaat [en op onzen bodem] kunnen opwerken, de kosten niet slechts wat meer zullen zijn, maar zulken omvang zullen nemen, dat het te betwijfelen blijft, of aan haar de voorkeur moet worden gegeven.

Onlangs hebben wij van een vezelplant gelezen, die geroepen is alle agave te verdringen, de CAYAMO BRAZILIENSIS PERENNE, en hebben ons verstout Z. E. den Ned. Chargé d'affaire te Rio Janeiro het verzoek te richten ons in het bekomen van eenig zaad behulpzaam te willen zijn.

Voorts vinden wij, dat men wel zal doen zich bij de Pita te houden en proeven te nemen met alle andere scorten, echter komt het ons voor alsof de prediking der geleerdheid is:

In afwachting van truffels en patrijzen
Verhongeren bij daagsche spijzen.

„Tusschenplanting van landbouwgewassen, kan haar nut hebben. Boomen zullen als windbrekers en in jeugdige aanplantingen als bodembeschermers goede diensten kunnen bewijzen. Exemplaren, die toevallig in windschaduw van een cactus staan, zien er meestal vrij wat forscher uit dan andere,"

Dat de Pita-aanplant op Wel Bedacht door gebrek aan beschutting haast een failure werd, mag men den ondernemer geen verwijt van maken, hij heeft ter dege voor luwte en lommer gezorgd en op bijcultuur gerekend, zonder welke volgens *bevoegde* deskundigen en practici het niet raadzaam is agave te verbouwen, want tusschencultuur is noodig om de rente te dekken tot tijd en wijle de agave winst kan afwerpen.

Doordien de ondernemer zich verbonden heeft om uitsluitend Pita naar eisch te verbouwen, (wat niet te omschrijven gebleken is een grote fout? van hem te zijn geweest.) gaf voet aan het Bestuur om van hem te *eischen* de planten door snerpende winden en felle zon te laten teisteren en verzengen. Of de ondernemer door overlegging van stukken van erkende autoriteiten als dr. Moris van Barbados, de heer Faucet van Jamaica, de directeur van het college van Maryland, bewezen heeft, dat zijne behandelingswijze de juiste was, 't mocht niet baten, hij moest de aanplant van lommer ontdoen. Zich aan dezen ongekenden eisch te hebben onderwerpen, is het eenig verwijt, dat men den ondernemer met rede kan doen.

Toen de Heer van Kol Wel Bedacht heeft bezocht en mededeeling kreeg van den eisch van het Bestuur, liet Z. E. A. zich ontvallen „laat iemand in dien zin zich verbinden om koffie of cacao te verbouwen en zien wat er van komt."

Bij een bezoek door den heer d'Empaire, eigenaar van honderden H.A. agave op Venezuela, Wel Bedacht gebracht, was het eerst wat hij den ondernemer heeft gevraagd, „hoe kunt gij Pita op dusdanige wijze verbouwen en zonder bijcultuur, dat zal ruineus zijn.— En het is gebleken, dat uit gebrek aan beschutting de aanplant veel heeft geleden, want het is zeer naar waarheid, dat de verslaggever zegt: „Exemplaren die toevallig in een windschaduw van een cactus staan, zien er meest vrij wat forscher uit dan andere", en doordien de ondernemer geen bijcultuur mocht beoefenen, heeft hij veel schade geleden. Op het oogen-

blik is weer voor luwte en lommer gezorgd, en daar het jaar gunstig zich laat aanzien, is herstel wel mogelijk.

IK.

Nieuwsberichten.

Curaçao.

Havennieuws.

Van 1—15 Dec. liepen onze haven binnen:

Stoombooten	15	
Goeletten	11	
Bijlanders	11	
Brik	1	
Totaal	38	schepen.

tegen 35 in de eerste helft van Januari 1906 en 50 in die van 1905.

***

Gisteren in den namiddag werd een Fransche oorlogsboot geseind en alles werd op het fort klaar gemaakt ter begroeting. Tegen half zes naderde onze haven de Fransche boot *Canada*, bijna onmiddelijk gevolgd, alsof zij bij elkander behoorden, door een groot Fransch oorlogsschip. Er werd met de nieuwe seinvlaggen geseind, maar de booten gingen netjes voorbij.

Verdronken.

Donderdagmorgen was in de Piscaderabaai een zekere GUANCITO, waterdrager van beroep, aan 't visschen. Toen hij van het eene rotsblok op een ander wilde springen, schijnt hij uitgegleden te zijn, hij is ten minste in het water gevallen en verdronken.

Hoedenindustrie.

De prijs der gewone ipiapa-hoeden is, gelukkig, weer gestegen tot f 5. Er moet weder een groote bestelling worden uitgevoerd. De eerste maanden van het jaar zijn echter over 't algemeen de stille maanden voor de hoedenindustrie; de groote magazijnen van Europa en Amerika zijn nu voorzien van zomerhoeden, de nieuwe bestellingen komen niet in voor begin Juni. Dubbel gelukkig dus, dat er nog een nagekomen bestelling moet worden uitgevoerd, dat houdt de hoeden nog wat op prijs.

Met den vlechtcursus aan de Overzijde gaat het nog altijd best. Nadat 25 leerlingen als volleerd in de kunst den cursus konden verlaten om thuis te blijven werken, zijn er weer 25 nieuwe aangenomen en nog geven zich voortdurend aspiranten op. De cursus telt nu geregeld ruim 100 leerlingen. De hoeden maken goeden prijs en vinden veel aftrek. Jammer, dat er gebrek aan stroo is. De aanplantingen in Venezuela zijn overstroomd, zoodat vooreerst van daaruit geen stroo kan verkregen worden. De „Maatschappij" heeft beproefd het in Baranquilla te bekomen.

Het wordt hoog tijd, dat het Koloniaal Bestuur zich deze zaak een weinig meer aantrekt. Zonder stroo is het onmogelijk hoeden te maken. Nu bederft de vele regen den stroooogst en maakt een overstrooming het oogsten der palmbladeren geheel onmogelijk, later kunnen binnenlandsche verwikkelingen iederen uitvoer voor geruimen tijd beletten. Naar wij vernemen is er eenig zaad van goede palmsoorten uit Suriname ontvangen. Het begin schijnt er dan eindelijk te zijn. Als men nu maar wat haast maakt en aanpakt, opdat wij over eenigen tijd zonner vrees kunnen wezen ooit geheel en al van het zoo noodzakelijke hoedenstroo verstoken te worden.

Uit gebrek aan stroo kon de vlechtcursus op Santa Maria nog niet beginnen.

De leerling van Bonaire is ook als volleerd weder naar haar eiland teruggekeerd. Daar zal dus ook wel spoedig met een cursus begonnen worden.

Klein Curaçao.

De „Orchilla" maatschappij heeft hare eerste guano verscheept van klein Curaçao. Een groote viermaster van 1100 ton werd met ruim 1000 ton bevracht. De koloniale kas had aan concessierecht alleen er een voordeeltje mede van ruim 2000 Gld. Spoedig zal ook een lading van San Hieronymo worden ingenomen. Deze maatschappij zal vooreerst bedaard blijven doorwerken, en jaarlijks ± 8000 ton uitvoeren.

Sta. Barbara Corporacion.

Deze exploratie- en exploitatie-maatschappij moet voor 25 Januari a. s. haar eerste phosphaat, aardwas of mineralen nog opdelven, ontginnen en verschepen, zoo niet, zal op dien datum haar concessie worden ingetrokken.

Dit laatste nu zal wel gebeuren. De amerikaan HOLMES houdt zich maar stil en laat weinig van zich hooren. Men vreest hier met amerikaansche Humbug oftewel windhandel te doen gehad te hebben.

Artesische putten.

Om bovenstaande reden is ook de concessie tot het boren van artesische putten ultimo December ll. verloopen.

Sisal.

Er zijn weder ruim 20,000 sisalplantjes uit Suriname ontvangen.

A. N. V.

Bestuursvergadering op Maandag 14 Januari 1907 des avonds ten 7½ uur ten huize van den Heer ED. S. LANSBERG.

Tegenwoordig 7 leden. Afwezig, wegens ongesteldheid, de Heer L. V. D. VEEN ZEPPENFELDT.

De Voorzitter opent de vergadering en noodigt den Secretaris uit de notulen der vorige bestuursvergadering voor te lezen, waarna deze worden goedgekeurd.

Vervolgens worden de ingekomen stukken behandeld.

1°. Brief van den Heer P. A. EUWENS, mededeelende, dat Z.W.E.W. de benoeming tot vertegenwoordiger onzer Groep in het Hoofdbestuur aanvaardt;

2°. Brief van den Heer J. BOEKE waarin Z.W.E. Zeergeleerde verklaart, de benoeming tot vertegenwoordiger onzer Groep in het Hoofdbestuur aan te nemen.

3°. Jaarverslag van den Heer KRIJT over de openbare boekerij van het Verbond op Bonaire. Dit verslag, zal aan het Hoofdbestuur opgezonden worden ter opneming in Neerlandia.

In dit verslag wordt de klacht geuit, dat de in de boekerij aanwezige kinderwerken, nog te hoog zijn, voor de jeugd aldaar, en dat nog steeds geen geschikte tooneelstukjes voor de jeugd uit Holland ontvangen zijn.

De Secretaris, deelt mede, dat de Heer KRIJT reeds 1½ jaar geleden het verzoek, om geschikte tooneelstukjes voor kinderen te mogen ontvangen, gedaan heeft, welk verzoek aan het Hoofdbestuur is overgebracht. Dit deed in Neerlandia een beroep op de leden om Bonaire aan korte tooneelstukjes voor kinderen te helpen, doch tot heden zonder gevolg. De Secretaris vertoont nu een paar nummers van het tijdschrift: „Ons thuis". Dit is een geillustreerd maandschrift voor kinderen van 7-10 jaar, waarin zeer aardige verhaaltjes en versjes voorkomen, terwijl van tijd tot tijd ook liedjes en kleine tooneelstukjes gegeven worden. Daar de prijs zeer gering is n. l. f 3.40 franco per jaar, stelt hij voor hiermede eens een proef te nemen, en voor elke boekerij onzer Groep een jaargang te bestellen. Hiertoe wordt met algemeene stemmen besloten.

4°. Ontvangen bulletin N°. 5 van de Nederlandsche kamer van koophandel te Smyrna waarin verschillende artikelen over den handel en handelsproducten.

5°. Schrijven van het Hoofdbestuur om de kooplieden in de Kolonie aan te sporen tot adverteeren in Neerlandia. Hiermede steunt men geldelijk het Verbond, terwijl daardoor ook zedelijke winst wordt behaald. Waar toch ons maandblad voortdurend strijdt voor bevordering van eigen handel en nijverheid, moeten handelaars en neringdoenden, bankinstellingen, verzekeringmaatschappijen, enz. ook Neerlandia bij voorkeur kiezen, als middel om zich aan de aangesloten Nederlanders bekend te maken, opdat ook de advertentiekolommen getuigenis afleggen van onzen voortdurenden vooruitgang op allerlei gebied.

6°. Brief van den Heer B. C. J. HERFKENS te 's Gravenhage met het verzoek om inlichtingen betreffende de stroohoedenindustrie en in verbinding te komen met eenige kooplieden op Curaçao.

Deze brief is reeds door het dagelijksch bestuur beantwoord.

7°. Brief van Mevrouw DOYER-KRANENBURG uit Suriname waarin ook namens Mevrouw BUENO onze medewerking wordt verzocht voor het geven van eenige concerten op Curaçao. Deze brief is beantwoord in den geest van het besluit genomen in de vorige bestuursvergadering.

De secretaris vertoont thans een exemplaar van het „Boekje van tante An," ontvangen van de muziekuitgeversmaatschappij te Rotterdam. Aan ons verzoek om opgave van verminderde prijzen is niet voldaan geworden, zoodat besloten wordt, zich nogmaals tot genoemde maatschappij te wenden.

Alsnu wordt overgegaan tot het herkiezen van een bestuurslid in de plaats van wijlen den Heer J. P. E. GAERSTE. De uitslag der stemming is, dat met algemeene stemmen wordt benoemd de Heer H. P. DE VRIES, Vertegenwoordiger van de K. W. I. M. Alhier.

Thans komt aan de orde de begrooting voor het pas aangevangen jaar. De penningmeester dient een ontwerp-begrooting in, welke artikelsgewijze wordt goedgekeurd. Hierbij wordt met algemeene stemmen besloten, om een gezamenlijk bedrag van f 500 ter beschikking te stellen voor jongelieden van de eilanden, Bonaire, Aruba, Saba, St. Martin en St. Eustatius, teneinde deze jongelieden, nadat zij op hun eiland lager onderwijs hebben genoten, door eene tegemoetkoming in de gelegenheid te stellen *op Curaçao* uitgebreider onderwijs te kunnen gaan genieten.

Het bestuur heeft zich daarbij laten lijden door de overweging van het feit, dat de kinderen der meer gegoeden en ambtenaren op die eilanden niet meer kunnen genieten dan lager onderwijs en de ouders hunne kinderen aldaar dus geene opleiding kunnen geven overeenkomstig hun stand. Zij zijn dus verplicht hunne kinderen naar Curaçao te zenden om aldaar uitgebreider onderwijs te ontvangen. Dat dit door de tegenwoordige slechte toestanden slechts voor enkelen mogelijk is, behoeft geen betoog. Het bestuur hoopt door een geldelijke bijdrage eenige ouders daarin te gemoet te komen. Zoo spoedig mogelijk zal in de Curaçaosche bladen eene oproeping geplaatst worden en zal uit de opgegeven jongelieden eene keuze van meerderen gedaan worden, terwijl dan voor ieder de bijdrage naar omstandigheden wordt vastgesteld. Het Groepsbestuur vertrouwt, dat door deze daad de sympathie voor het Verbond op die eilanden zal toenemen en velen door hunne toetreding tot de Groep onze zaak zullen willen steunen.

Alsnog wordt besloten zoo spoedig mogelijk aan alle scholen in de Kolonie en andere instellingen zooals ziekenhuizen, societeiten enz. een portret van H. M. de Koningin te schenken. De portretten zullen in eenvoudige doch nette lijsten verstrekt worden.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Jamaica.

Volgens hier ontvangen kabeltelegrammen, door het *Diario del Comercio* openbaargemaakt, werd Maandagmiddag, 14 Januari, omstreeks drie uur de stad Kingston grootendeels door een aardbeving verwoest. Onmiddelijk na de aardbeving brak er een geweldige brand uit. Het aantal dooden is reeds boven de 1200 gestegen, in het militaire hospitaal vonden 40 zieken den dood in de vlammen; de schade wordt op 20 millioen pesos fuerten, dus op 50 millioen gulden geschat. Een onver-

dragelijke stank welke de gevaarlijkste ziekten kan verspreiden, jaagt de nog over geblevenen uit stad, waar ook spoedig hongersnood heerschen zal uit volslagen gebrek aan voedsel.

Volgens geruchten zou een uitgedoofde krater op Jamaica nabij Portland gelegen, opnieuw in werking zijn; de Etna en de Vesuvius in Italia gaven terzelfder tijd, dat de aardbeving plaats had teekenen van inwendige beroering. Ook op Manilla is een schok gevoeld, welke gevolgd werd door een vloedgolf. Iets dergelijks had een paar dagen vroeger plaats in Oost-Indië op een paar kleine eilandjes, ook daar kwamen een 300 menschen om.

De Noord-Amerikaansche kruisers *Missouri* en *Indiana* zijn naar Kingston gestevend om hulp te bieden.

Stroo van Christophinen.

De heer Manés, met eene zending naar Guadeloupe belast, vestigt de aandacht van het bestuur dezer kolonie op een product, waarvan groote hoeveelheden zouden kunnen worden uitgevoerd.

Op de hoogten van het eiland Guadeloupe komen de Christophinen (Yechium edule) veelvuldig voor. De vruchten dezer plant worden reeds gegeten. Maar thans blijkt dat van den stam eene soort stroo kan worden getrokken, waarvan professor Jumelle te Marseille mededeelt, dat het, zilverwit, op Réunion veel gebruikt wordt voor de vervaardiging van dameshoeden en fantasie artikelen.

De plant groeit op Guadeloupe zóó welig, dat men op enkele plaatsen er toe moest overgaan, haar uitteroeien, wijl zij den koffieaanplant dreigde te verstikken. De heer Manés stelt nu voor de plant aan de boorden van ravijnen te cultiveeren, waar zij geen andere cultivaties kunnen hinderen en zich zelve door het zaad der afgevallen vruchten kunnen vermenigvuldigen.

Het stroo wordt verkregen door de overlangs doorgesneden geledingen van den stam in zeepwater te weeken, waarna de goed doorweekte stukken met een niet te scherp mes aan beide zijden worden afgeschrapt. Weldra komt dan de verscheide centimeters breede strooband te voorschijn, die met een weinig zorg geheel gaaf kan worden verkregen, waarna men hem in de zon kan laten drogen.

Kol. Weekbl.

ONZE BEGROOTING

IN DE

EERSTE KAMER.

VOORLOOPIG VERSLAG.

Het afdeelingsonderzoek betreffende dit wetsontwerp heeft aanleiding gegeven tot de volgende opmerkingen en beschouwingen.

Onderscheidene leden wenschten te verklaren, dat zij aanvankelijk zeer ingenomen waren met de meerdere overeenstemming, die tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad betreffende het bijzonder onderwijs scheen te zijn verkregen. Doch te kwader ure bleek nu die overeenstemming verbroken te zijn door de onderwijs-verordening van 20 September ll. welke bepaalt, dat slechts dan de bijzondere scholen recht op subsidie zullen kunnen doen gelden, wanneer het onderwijs op die scholen neutraal zal zijn. Tegen dezen bepaling kwam men met kracht in verzet. Men vestigde er de aandacht op, dat het bijzonder onderwijs op Curaçao geheel hoofdzaak is. Er zijn slechts 2 gouvernementscholen en daar de bevolking overwegend Katholiek is, is verder het onderwijs geheel in handen van de fraters en zusters. Nu meende men, dat het toch niet wenschelijk kon zijn het bijzonder onderwijs in gevaar te brengen door het stellen van voorwaarden, die onaannemelijk zijn. En zulk eene voorwaarde was toch de eisch, dat op de frater-en zusterscholen slechts neutraal onderwijs zou mogen gegeven worden.

Nu was echter ter zake van bovengenoemde verordening zoowel uit de Memorie van Antwoord, als uit de verklaring van den Minister afgelegd in de zitting van de Tweede Kamer van 24 November ll. gebleken, dat de Regeering als toen nog overwoog of zij, naar aanleiding van het feit, dat de gewraakte bepaling, omtrent de neutraliteit niet in die verordening was gebracht op voorstel van den Gouverneur maar bij amendement, zou gebruik maken van hare bevoegdheid om hare goedkeuring daaraan te onthouden, dan wel of zij den Kolonialen Raad zou verzoeken die verordening te herzien.

Gaarne zou men alsnu vernemen tot welk besluit de overweging der Regeering ter zake geleid heeft. Tevens drong men er bij den Minister op aan de betreffende verordening mede te deelen of ter inzage ter grifie neder te leggen.

Algemeen wenschte men zich aan te sluiten bij hetgeen reeds in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer gezegd was betreffende de phosphaatmijnen van Santa Barbara. Men nam nota van de verklaring door den Minister afgelegd in de Tweede Kamer, dat hij geen maatregelen, die in dezen genomen kunnen worden, zal uitstellen, en men vertrouwde dat de Curaçaosche Mijnwet voorziening zal brengen.

Naar aanleiding van het verhoogen met f 10000 van het subsidie aan de Hamburg–Amerika lijn meenden sommigen leden, dat nu misschien wel Nederlandsche maatschappijen bereid zouden zijn, voor dat verhoogde subsidie van f 30000 de communicatie tusschen de verschillende eilanden te onderhouden. Men zou dit zeer gewenscht achten. Zou de Regeering daaromtrent niet informatiën willen inwinen bijv. bij den West–Indischen Maildients?

Van andere zijde werd er echter op gewezen. dat de booten dier Maatschappij vermoedelijk te groot zouden zijn.

MEMORIE VAN ANTWOORD.

Terloops er op wijzende, dat er op Curaçao niet twee, maar drie gouvernementsscholen zijn, meent de ondergeteekende, ter beantwoording van de in het Voorloopig Verslag gemaakte opmerkingen betreffende de op 6 October jl. door den Gouverneur van Curaçao vastgestelde verordening, regelende het onderwijs in die kolonie, te kunnen volstaan met de mededeeling, dat, ingevolge eene van de Koningin verkregen machtiging, door hem aan den Gouverneur, is te kennen gegeven, dat in verband met de door den Kolonialen Raad in die verordening gebrachte bepaling betreffende de verplichte neutraliteit van het bijzonder onderwijs, bij Hare Majesteit het voornemen in overweging is, om ten aanzien van de verordening gebruik te maken van Hare bevoegdheid tot vernietiging, doch dat aan dat voornemen geen gevolg zal worden gegeven, alvorens een termijn van vier maanden zal zijn verstreken, binnen welken, door eene wijziging van de verordening, het tegen de verordening gerezen bezwaar zal kunnen worden opgeheven. Gaarne voldoet de ondergeteekende bij deze aan het verzoek om de verordening ter inzage te verstrekken.

Aangenaam was het den ondergeteekende te vernemen, dat men zich algemeen vereenigt met het door hem ingenomen standpunt in zake de phospaatmijnen van Santa Barbara.

Tot zijn leedwezen moet de ondergeteekende betwijfelen, of Nederlandsche maatschappijen bereid zouden zijn, om, tegen een susidie van f 30 000, de communicatie tusschen de verschillende eilanden der kolonie te onderhouden. Vóór dat verleden jaar het contract met de Hamburg–Amerikalijn werd gesloten, zijn door den Gouverneur onderhandelingen gevoerd met den Koninklijken West-Indischen Maildienst. De maatschappij heeft toen te kennen gegeven, alleen dan tot het in het leven roepen van den dienst te kunnen overgaan, wanneer haar een subsidie van minstens f 40 000 werd toegekend.

Advertentiën.

Drukker:

ALFREDO F SINTIAGO